

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani – I. Potînga

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – I. Cimpoi, A. Danilov, I. Secrieru

DECIZIE

4 decembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecători

Dumitru Mardari

Nina Vascan

Iurie Bejenaru

Victor Burduh

Maria Ghervas

judecând recursul declarat de către Alina Lupanciuc, reprezentată de către avocatul Gheorghe Iudin,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Alina Lupanciuc împotriva Alei Mîndrean și Societății pe Acțiuni „ASITO DIRECT”, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Compania Internațională de Asigurări „Asito Direct” Societate pe Acțiuni, s-a admis apelul declarat de Ala Mîndrean și s-a modificat hotărârea din 8 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani,

c o n s t a t ă:

La 30 noiembrie 2015, Alina Lupanciuc a depus cerere de chemare în judecată împotriva Alei Mîndrean, cu privire la recuperarea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune și compensarea cheltuielilor de judecată.

Circumstanțele de fapt, prezentate de reclamantă, pot fi rezumate după cum urmează.

La 25 februarie 2014, Ala Mîndrean, aflându-se la volanul automobilului de model „Mitsubishi Pajero” cu nr/î C JJ 101, se deplasa pe bd. Moscova în direcția str. Bogdan Voievod. În timpul deplasării, în preajma blocului locativ nr. 5 de pe bd. Moscova, mun. Chișinău, pârâta nu a manifestat prudență sporită la trafic, nu a apreciat corect situația rutieră în care se afla automobilul la momentul respectiv, nu a luat în considerare starea lucrurilor în traficul rutier ce reflectă gradul de protecție a participanților la el împotriva accidentelor rutiere și consecințelor acestora, nu a ținut cont permanent de totalitatea factorilor ce caracterizează condițiile rutiere, existența unor obstacole pe sectoarele drumurilor, intensitatea și nivelul de organizare a traficului rutier, de care ar trebui să țină cont fiecare conducător la determinarea vitezei, benzii de circulație, a modalității de conducere a vehiculului.

Astfel, ea a încălcat cerințele pct. 45 al Regulamentului circulației rutiere, fapt ce a condus la producerea accidentului rutier prin tamponarea pietonului minorei Alina Ciorbă (Lupanciuc).

În urma accidentului dat, conform raportului de expertiză medico-legală nr. 671/D din 27 martie 2014, reclamanta a suferit o fractură închisă cominutivă diafizară femurului drept cu deplasarea fragmentelor, hemoragie și edem în regiunea femurului urmate de șoc traumatic, fractura osului iliac cu deplasarea fragmentelor, hemoragie și edem în regiunea femurului drept cu deplasarea fragmentelor, hemoragie și edem în regiunea femurului urmate de șoc traumatic, fractura osului iliac cu deplasare, fractura fosei acetubulare, comotie cerebrală, care au fost produse în rezultatul acțiunii traumatice a unui obiect contondent dur, care în timpul și circumstanțele indicate prezentau pericol pentru viață și în baza acestui criteriu au fost calificate ca vătămare gravă.

La 18 iulie 2014, prin sentința Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, Ala Mîndrean a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. a) din Cod Penal și i s-a numit pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 3 ani cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani. Conform art. 90 din Codul Penal, pedeapsa cu închisoarea stabilită pârâtei Ala Mîndrean i-a fost considerată condiționată cu stabilirea unui termen de probă de 1 an, iar acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Alina Lupanciuc a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordine civilă.

Ulterior, prin decizia din 17 decembrie 2014 a Curții de Apel Chișinău, sentința din 18 iulie 2014 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani a fost menținută integral.

Reclamanta a menționat că perioada post accident a determinat necesitatea unui șir de intervenții chirurgicale și tratament de reabilitare. Starea de sănătate precară este probată suplimentar prin certificatele medicale eliberate în cadrul consultațiilor medicale periodice. Astfel, prin extrasul din fișa medicală a bolnavului de staționar eliberată de Spitalul municipal de copii „V. Ignatenco”, se probează internarea acesteia la 01 decembrie 2014 cu diagnoza fractura consolidată a femurului din dreapta. Totodată, prin certificatul nr. 5945 din 01 decembrie 2014, eliberat de aceeași instituție medicală, s-a stabilit pentru Alina Lupanciuc diagnostic clinic de traumatism asociat TCC, comotie cerebrală, plagă parieto-occipitală de dreapta, fractura femurului drept cu dislocare externă.

În opinia reclamantei, tratamentul la domiciliu a presupus procurarea și utilizarea unui șir de medicamente și produse de reabilitare și igienă indispensabile unui proces normal și firesc de reabilitare, iar pe lângă aceasta periodic erau desfășurate teste de laborator și analize a unei reabilitări eficiente, cât și procurarea medicamentelor.

De asemenea, din cauza gravității traumelor primite, reclamanta a fost nevoită să încheie un contract de servicii de transport pe perioada de reabilitare pentru deplasarea la spital și laboratoare pentru teste. În acest scop, la 5 martie 2014, Ada Ciorba, reprezentantul legal al minorei, a încheiat contractul de prestări servicii de transport al fiicei cu Șeremet Alexandr pentru perioada 4 martie 2014 – 1 ianuarie 2015, pentru un termen de 10 luni. Suma lunară achitată era de 2 000 de lei, în total fiind achitată suma de 20 000 de lei. În plus, reclamanta a acoperit cheltuielile legate

de combustibil, care conform cecurilor anexate se ridică la suma de 12 729, 61 de lei.

La 4 martie 2014, Ada Ciorba, reprezentantul legal al reclamantei, a încheiat cu Margarita Artiomenko contract de îngrijire a fiicei pentru perioada 5 martie 2014 – 1 ianuarie 2015 cu orar de la 8:30 – 18:30, de luni până vineri, astfel suma lunară achitată fiind de 6 000 de lei, iar suma totală prestată în temeiul acestui contract fiind 36 000 de lei.

La fel, în urma accidentului a fost distrus telefonul reclamantei, care conform avizului de plată a costat 6 045 de hrivne ucrainenești, fiind procurat la 24 decembrie 2011. Echivalentul valutei străine în lei constituie 8 835,98 de lei.

La 18 iunie 2014, Consiliul Național pentru determinarea dizabilității și capacității de muncă a stabilit reclamantei gradul de dizabilitate sever cu un procent de muncă de numai 20%. Astfel, din cauza accidentului reclamanta nu a putut susține în timp examenele, fiind nevoită să piardă un an de studii la universitate. În același timp, reclamanta a susținut examenul de bacalaureat la domiciliu în condiții vădit dezavantajoase și mai stresante decât colegii săi, neavând posibilitatea de a beneficia de toate posibilitățile de pregătire pentru examen oferite de către liceul în care și-a făcut studiile.

Mai mult, în urma intervențiilor chirurgicale, reclamantei i-au rămas mai multe cicatrici și semne de intervenție, care se păstrează până în prezent și care vor rămâne iremediabil pentru toată viața, respectiv lăsându-i o amprentă negativă puternică asupra stării psihologice pentru o perioadă îndelungată.

Pentru motivele evocate, Alina Lupanciuc a solicitat de la Ala Mîndrean recuperarea prejudiciului material în mărime de 109 875,63 de lei și prejudiciul moral în mărime stabilită de instanță de judecată. Reclamanta a cerut compensarea cheltuielilor de judecată în mărime de 6 200 de lei (vol. I, f. d. 89 – 91).

În cadrul examinării cauzei, pârâta Ala Mîndrean a formulat o referință, prin care a opinat că reclamanta nu a motivat suficient fiecare componentă a prejudiciului material. În plus, ea a sugerat că prejudiciul moral solicitat este unul excesiv, ținând cont că infracțiunea e comisă din imprudență și având la întreținere 4 copii minori și nu este încadrată în câmpul muncii (vol. I, f. d. 84 – 87).

Prin hotărârea din 31 octombrie 2016 a Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău, acțiunea înaintată de către Alina Lupanciuc a fost admisă, și anume, s-a încasat de la Ala Mîndrean în beneficiul Alinei Lupanciuc prejudiciul material cauzat prin infracțiune în sumă de 109 875, 63 de lei, prejudiciul moral cauzat prin infracțiune în sumă de 100 000 de lei și cheltuielile de judecată pentru asistență juridică în sumă de 6 200 de lei. S-a încasat de la Ala Mîndrean în beneficiul statului taxa de stat neachitată de reclamant la depunerea acțiunii în sumă de 3 396, 27 de lei (vol. I, f. d. 144; 148 – 153).

Împotriva acestei hotărâri, Ala Mîndrean a declarat apel.

Prin decizia din 26 ianuarie 2017 a Curții de Apel Chișinău, apelul formulat de către Ala Mîndrean a fost admis, în special, s-a casat hotărârea din 31 octombrie 2016 a Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare în aceeași instanță judecătorească, în alt complet de judecători (vol. I, f. d. 209 – 215).

În motivarea opiniei juridice, instanța de apel a învederat că drepturile persoanei păgubite prin accident rutier produs pe teritoriul Republicii Moldova de un autovehicul aflat în posesiunea asiguratului se exercită față de asiguratorul de

răspundere civilă, iar în cazul în care nu a fost încheiat un contract de asigurare sau au rămas neidentificați autorul sau autovehiculul față de Biroul Național al Asiguratorilor de Autovehicule. Prin urmare, prima instanță a comis o eroare judiciară, care nu poate fi corectată în ordine de apel, întrucât nu a atras persoanele cointeresate în procesul judiciar.

La rejudecarea cauzei, la 15 mai 2017, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani a introdus în proces pe CIA „ASITO” S.A., în calitate de pârât (vol. I, f. d. 221).

În apărare, prin referința depusă, CIA „ASITO” S.A. a considerat că nu există legătură de cauzalitate între diagnoză și prescripțiile de tratament făcute de specialiști. Totodată, potrivit art. 16 lit. l) din Legea nr. 414 – XVI din 22 decembrie 2016, asiguratorul nu acordă despăgubiri pentru sumele de recuperare a pagubei morale rezultate din accident (vol. I, f. d. 233 – 235).

Pârâta Ala Mîndrean, reprezentată de către avocata Liliana Leanca, și-a menținut poziția anterioară referitoare la litigiu (vol. I, f. d. 70 – 75).

În definitiv, prin ultima cerere de mărire a quantumului pretențiilor inițiale, Alina Lupanciuc a solicitat de la Ala Mîndrean și CIA „ASITO” S.A. recuperarea prejudiciului material în mărime de 109 875,63 de lei, inclusiv compensarea cheltuielilor medicale din 7 februarie 2018 în quantum de 1890 de lei. Reclamanta a cerut obligarea Alei Mîndrean de a compensa, prin echivalent bănesc, prejudiciul moral cauzat prin infrațiune în mărime de 150 000 de lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată în mărime de 6 200 de lei (vol. I, f. d. 92; vol. II, f. d. 14).

Prin hotărârea din 8 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, acțiunea înaintată de către Alina Lupanciuc a fost admisă, și anume, s-a încasat din contul CIA „ASITO” S.A. în beneficiul Alinei Lupanciuc prejudiciul material cauzat sănătății în sumă totală de 33 033,84 de lei. S-a încasat din contul Alei Mîndrean în beneficiul Alinei Lupanciuc prejudiciul moral cauzat prin infrațiune în sumă de 100 000 de lei. S-a încasat în mod solidar din contul Alei Mîndrean și CIA „ASITO” S.A. în beneficiul Alinei Lupanciuc cheltuielile de judecată proporțional părții admise din acțiune alcătuite din servicii de asistență juridică profesională în sumă de 5000 lei. În rest, acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată. S-a încasat în contul statului de la CIA „ASITO” S.A. taxa de stat de la care reclamanta a fost scutită la depunerea acțiunii în judecată în mărime de 991, 01 lei și de la Ala Mîndrean taxa de stat de la care reclamanta a fost scutită la depunerea acțiunii în judecată în mărime de 100 de lei (vol. II, f. d. 84, 100 – 105).

Pentru a pronunța aceasta hotărâre, instanța de judecată a confirmat situația de fapt constatată de prima instanță în baza circumstanțelor expuse de reclamantă în cererea de chemare în judecată.

În drept, prima instanță a aplicat prevederile art. 1398 alin. (1) și art. 1423 alin. (2) din Codul civil, inclusiv art. 219 alin. (1), (3) și art. 225 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pe fondul cauzei, instanța de judecată a reținut că, prin raportul de expertiză medico-legală nr. 671/D din 12 martie 2014, s-a constatat cu certitudine cauzarea reclamantei a vătămării grave, ceea ce a determinat o perioadă îndelungată de tratament, îngrijiri medicale, investigații și analize, fapt pentru care aceasta a fost pusă în situația de a suporta cheltuieli pentru procurarea medicamentelor, produselor de îngrijire specială și igienă, efectuarea analizelor și procurării alimentelor necesare reabilitării. Cheltuielile respective au fost confirmate în baza ordinelor de plată în

sumă de 21 203,84 de lei. Totodată, reclamanta a fost consultată de medicul chirurg plastician și a suportat o intervenție chirurgicală, costul serviciilor fiind de 11 830 de lei.

Instanța de fond a considerat neîntemeiate și neprobate pretențiile reclamantei de încasare a sumei de 36 000 de lei și 20 000 de lei pentru serviciile de îngrijire prestate de Margarita Artiomenco și, respectiv, serviciile de transport prestate de Alexandru Șeremet, or reclamanta nu a prezentat ordine de plată și act de primire - predare a prestațiilor efectuate. La fel, instanța a respins, ca fiind neîntemeiată, pretenția privind încasarea sumei de 8 835,98 de lei, în calitate de cost, pentru deteriorarea telefonului mobil, deoarece ordinul de plată privind procurarea telefonului nu demonstrează deteriorarea acestuia ca rezultat al producerii accidentului rutier.

În aceeași ordine de idei, instanța de fond a respins pretențiile reclamantei cu privire la încasarea sumei de 13 895,81 de lei pentru procurarea combustibilului, din motiv că automobilul destinat deplasării reclamantei era de model „Volga”, însă, potrivit bonurilor de plată, aceasta a procurat atât motorină, cât și benzină. De fapt, același automobil nu poate fi alimentat cu două produse diferite.

Referitor la pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral, instanța a constatat că, în urma accidentului rutier provocat de pârâtă, reclamantei i-au fost cauzate suferințe fizice și psihice majore, iar viața obișnuită pe care o avea înainte de accident i-a fost afectată grav și ireversibil pentru o perioadă îndelungată. De asemenea, fiind caracterizată ca o persoană tânără, activă și cu preocupări specifice tinerilor, reclamanta se află în incapacitate de a se îngriji singură și nu poate munci. În mod corespunzător, s-a dispus încasarea în beneficiul acesteia a sumei de 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

În final, în partea încasării cheltuielilor de judecată, prima instanță a considerat exagerate cheltuielile solicitate în sumă de 6200 lei, acestea nefiind reale, necesare și rezonabile, ajungând la concluzia încasării sumei de 5000 lei cu titlu de cheltuieli judiciare.

La 28 ianuarie 2019, denumirea completă a CIA „ASITO” S.A. a fost schimbată în Societate pe Acțiuni „ASITO DIRECT” („ASITO DIRECT” S.A.) (vol. II, f. d. 148).

Împotriva acestui act judecătoresc, Alina Lupanciuc, „ASITO DIRECT” S.A. și Ala Mîndrean au declarat apeluri, care au fost puse pe rol la 15 martie 2019 (vol. II, f. d. 139). În apărare, Alina Lupanciuc, reprezentată de avocatul Gheorghe Iudin, a formulat o referință, solicitând respingerea cererii de apel avansate de către Ala Mîndrean (vol. II, f. d. 149 - 152).

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 14 mai 2019, a respins apelul declarat de „ASITO DIRECT” S.A. și Alina Lupanciuc și a admis apelul formulat de către Ala Mîndrean. S-a modificat hotărârea din 8 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în partea încasării prejudiciului moral, prin micșorarea sumei încasate cu titlu de prejudiciu moral din contul Alei Mîndrean în beneficiul Alinei Lupanciuc de la 100 000 de lei la 30 000 de lei. În rest, hotărârea s-a menținut.

Referitor la procesul de luare a acestei soluții, instanța de apel a constatat ca fiind temeinică și legală hotărârea din 8 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în partea admiterii pretențiilor reclamantei privind prejudiciul material și a cheltuielilor de judecată. Totuși, pe marginea capătului de cerere ce

vizează compensarea prejudiciului moral, instanța de apel a concluzionat că suma de 100 000 este una exagerată și nejustificată, or la stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venit nejustificat. Respectiv, Curtea de Apel Chișinău a estimat prejudiciul la 30 000 lei ca fiind unul echitabil.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, la 23 iulie 2019, Alina Lupanciuc, reprezentantă de avocatul Gheorghe Iudin, a declarat recurs, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea parțială a deciziei instanței de apel, în partea modificării hotărârii primei instanțe, cât și casarea hotărârii instanței de fond, în partea respingerii pretențiilor acesteia cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea opiniei privind ilegalitatea deciziei contestate, recurenta a invocat că instanțele ierarhic inferioare au apreciat arbitrar probele, iar reducerea nemotivată a prejudiciului moral a condus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Afirmările acesteia au fost încadrate la art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

În primul caz, recurenta a sugerat că toate cheltuielile pentru șofer și asistență au fost demonstrate prin declarațiile martorei Ciorba Ada, iar actele de predare – primire a lucrărilor nu erau necesare. Totodată, plățile recurente pentru combustibil au fost efectuate atât pentru automobilul părinților, cât și pentru autoturismul de model „Volga”. Instanța de judecată nu a ținut cont de aceasta. Într-un final, refuzul instanțelor de a examina compensarea costului telefonului mobil deteriorat în cadrul accidentului rutier constituie o încălcare procedurală.

În al doilea caz, recurenta a afirmat că prejudiciul moral a fost demonstrat prin cartela medicală, declarațiile martorului – medic Anatol Curcă și analiza compensațiilor acordate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În esență, prin micșorarea cuantumului daunelor morale, instanța de apel a ignorat argumentele furnizate de reprezentantul apelantei – recurente la judecarea cauzei.

Cererea de recurs a fost recepționată de către „ASITO DIRECT” S.A. la 29 octombrie 2019 și de către Ala Mîndrean la 19 noiembrie 2019.

La 2 decembrie 2019, Ala Mîndrean a depus o referință în întâmpinarea recursului, solicitând respingerea acestuia și menținerea deciziei instanței de apel, fără modificări.

Până la data examinării cauzei, „ASITO DIRECT” S.A. nu a formulat referință, prin care să-și exprime poziția cu privire la recursul declarat.

În procedura de filtru, prevăzută de articolul 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată a constatat că obiectul prezentei cereri se referă la decizia din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Mandatul seria MA nr. 0068459 din 10 noiembrie 2015 a dovedit împuternicirile legale ale avocatului Gheorghe Iudin de a reprezenta interesele recurente, în special, de a ataca hotărârea judecătorească. Astfel, recursul a fost formulat de către subiectul căruia i s-a conferit dreptul dat, în baza art. 430 lit. a) din Codul de procedură civilă. În același timp, materialele cauzei au confirmat că cererea de recurs nu a fost examinată anterior.

Cu privire la termenul de declarare a recursului, completul de admisibilitate a stabilit că decizia motivată din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost publicată pe pagina web „Portalul instanțelor naționale de judecată” la 27 mai 2019 și a fost expediată părților, prin intermediul serviciului poștal, la 31 mai 2019 (vol. II, f. d. 175). Totodată, dovada primirii adecvate a actului judecătoresc contestat nu a fost anexată de către instanța de apel. Astfel, luând în considerare cele menționate și principiul securității juridice, recursul a fost înregistrat în Grefa Curții Supreme de Justiție la 23 iulie 2019, în limitele temporale prevăzute la articolul 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

În vederea respectării articolului 432 alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept de ordine publică specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, Alina Lupanciuc nu a prezentat obiecții în privința acestui aspect procedural.

În aceeași ordine de idei, completul de filtru a verificat esența și temeiurile recursului, inclusiv dacă argumentele recurente referitoare la ilegalitatea deciziei atacate întrunesc criteriile formale din articolul 432 alin. (2) și (4) din Codul de procedură civilă.

Pe baza celor analizate, prin încheierea din 13 noiembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție, cererea menționată mai sus s-a considerat admisibilă pentru examinarea în fond.

În conformitate cu articolele 441 și 444 din Codul de procedură civilă, recursul s-a examinat de un complet de 5 judecători, fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs și referință au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurenta și intimații au avut posibilitatea să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. Cu titlu subsidiar, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Auza Vilho Eskelinen și alții vs Finlanda*, 19 aprilie 2007, parag. 72 – 75, *Eriksson vs Suedia*, 12 aprilie 2012, parag. 66, 72, *Pönkä vs Estonia*, 8 noiembrie 2016, parag. 33 – 34, decizia nr. 95 din 19 decembrie 2016 a Curții Constituționale, parag. 26 – 27).

Verificând decizia din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 8 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că se impune admiterea recursului și casarea deciziei contestate, cu menținerea hotărârii primei instanțe, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurente, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania*

(Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84).

În conformitate cu articolul 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească a interpretat în mod eronat legea.

Articolul 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă prevede că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pentru început, instanța de recurs recapitulează esența litigiului. Astfel, în urma accidentului rutier din 25 februarie 2014, Ala Mîndrean, aflându-se la volanul automobilului de model „Mitsubishi Pajero” cu nr/î C JJ 101, a tamponat pietonul minor Alina Ciorbă (Lupanciuc). Conform raportului de expertiză medico-legală nr. 671/D din 27 martie 2014, daunele cauzate integrității corporale ale recurenteii prezentau pericol pentru viață ei și în baza acestui criteriu au fost calificate ca vătămări grave. Prin urmare, la 18 iulie 2014, prin sentința Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, rămasă definitivă și irevocabilă, Ala Mîndrean a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. a) din Cod Penal. Acțiunea civilă înaintată de către partea vătămată Alina Lupanciuc a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordine civilă. Recurenta a pretins că, în perioada post accident, a avut de suportat un șir de intervenții chirurgicale și tratament de reabilitare, fiindu-i cauzat un prejudiciu material în mărime de 111 765, 63 de lei și un prejudiciu moral în cuantum de 150 000 de lei.

Colegiul lărgit amintește că atât prima instanță, cât și instanța de apel au constatat că Alina Lupanciuc a putut demonstra doar prejudiciul material în sumă de 33 033, 84 de lei. În rest, pretenția cu privire la prejudiciul menționat în cuantum total de 78 731,79 de lei a fost respinsă, de vreme ce mărimea ei nu a fost justificată și, după caz, nu există legătură cauzală între fapta ilicită și necesitatea suportării unui anumit prejudiciu.

Față de cuantumul prejudiciului moral, instanța de apel a considerat că este exagerată mărimea acestuia de 100 000 de lei, care a fost admis de prima instanță. Or, partea vătămată trebuie să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferită, însă acesta nu trebuie să constituie un venit nejustificat. În opinia instanței de apel, micșorarea acestuia la 30 000 corespunde standardului menționat.

Cererea de recurs se referă la divergențele cuantumului prejudiciului material și moral invocat de recurentă și, după caz, admis parțial de către instanțele ierarhic inferioare. Problema supusă controlului judecătoresc constă în verificarea corectitudinii modului de aplicare a art. 130 din Codul de procedură civilă de către instanțele de judecată, precum și îndeplinirea de către recurentă a sarcinii probei ce i-a revenit prin prisma art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Totodată, instanța de recurs este chemată să ofere, pe calea interpretării art. 1423 din Codul civil, un răspuns la întrebarea dacă instanța de apel a ținut cont de toate circumstanțele specifice ale cauzei atunci când a micșorat mărimea daunei morale. În definitiv, instanța de judecată va trebui să se asigure că în cazul de față instanțele de judecată au îndeplinit condiția unei examinări efective și au dat un răspuns

specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului (a se vedea, în contrast, Lebedinschi vs Moldova, 16 iunie 2015, parag. 31, 35 – 36; Nichifor vs Moldova, 20 septembrie 2016, parag. 29 – 31).

În apărarea sa, Ala Mîndrean a susținut integral decizia instanței de apel de a micșora cuantumul daunei morale. Intimatul „ASITO DIRECT” S.A. nu a furnizat niciun comentariu cu privire la fondul recursului. Totuși, având în vedere că el nu a contestat decizia instanței de apel, acesta a căzut de acord cu privire la mărimea prejudiciului material. Mai mult, societatea intimată nu a negat calitatea lui de persoană responsabilă pentru plata prejudiciului material și aplicabilitatea art. 25 din Legea nr. 414-XVI din 22 decembrie 2006, cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule.

Pentru a elucida aspectele abordare în cererea de recurs, Colegiul de control judiciar va raporta circumstanțele prezentate mai sus la normele de drept material și procedural în vigoare la data faptelor. Termenul vizat a fost calculat de la data comiterii accidentului rutier din 25 februarie 2014. La conturarea acestei ipoteze, conform articolului 7 alin. (1) din Codul civil, legea civilă nu are caracter retroactiv. Astfel, litigiul se va axa pe Codul civil în vigoare până la republicarea acestuia din 1 martie 2019.

Conform art. 1398 alin. (1) din Codul civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Art. 1418 alin. (1) din Codul civil prevede că, în caz de vătămare a integrității corporale sau de altă vătămare a sănătății, autorul prejudiciului are obligația să compenseze persoanei vătămate salariul sau venitul ratat din cauza pierderii sau reducerii capacității de muncă, precum și cheltuielile suportate în legătură cu vătămarea sănătății – de tratament, de alimentație suplimentară, de protezare, de îngrijire străină, de cumpărarea unui vehicul special, de reciclare profesională etc.

Potrivit art. 1422 alin. (1) și (2) din Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

Mărimea compensației pentru prejudiciul moral se stabilește în condițiile art. 1423 din textul de lege pre-citat. În acest sens, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

În conformitate cu art. 130 alin. (3) și (4) din Codul de procedură civilă, fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind

admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Pornind de la aplicarea raționamentelor legale de mai sus, Colegiul lărgit punctează că răspunderea civilă delictuală poate fi antrenată la întrunirea cumulativă a următoarelor elemente: prejudiciul, fapta ilicită, raportul causal între faptă și prejudiciu și vinovăția. Lipsa unei condiții, potrivit regulii generale, exclude răspunderea delictuală, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege când răspunderea delictuală se poate angaja și în lipsa unor condiții.

Instanța de recurs observă că instanțele judecătorești inferioare au respins, ca fiind neprobat, prejudiciul material, care include plățile pentru asistență medicală acordate de către Artiomenco Margarita în valoare de 36 000 de lei; plățile pentru serviciile de transport, prestate de șoferul Alexandr Șeremet, în sumă de 20 000 de lei și costul telefonului deteriorat în rezultatul accidentului în cuantum de 8 835, 98 de lei. Pe de altă parte, instanța de apel a validat raționamentul primei instanțe potrivit căruia Alina Lupanciuc nu a demonstrat legătură causală între fapta ilicită a Alei Mîndrean și plata pentru motorină și benzină în mărime de 13 895, 81 de lei.

Instanța de recurs va examina separat argumentele recurente referitoare la fiecare dintre grupurile de mai sus.

În primul caz, Colegiul de control judiciar învederează că esența răspunderii civile delictuale constă în existența unui prejudiciu, cauzat prin încălcarea drepturilor subiective sau a unor interese legitime ale unei persoane. Prejudiciul este nu numai condiția răspunderii reparatorii, ci și măsura ei, în sensul că ea se angajează doar în limita prejudiciului injust cauzat. În acord cu art. 14 alin. (2) din Codul civil, se consideră prejudiciu cheltuielile pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat).

Astfel, pentru a putea fi reparat prejudiciul cauzat victimei, acesta trebuie să îndeplinească următoarele cerințe: să fie realmente angajat de ea (cert), să nu fi fost reparat încă și să fie personal. Sarcina probațiunii întinderii lui revine recurentei Alinei Lupanciuc în acord cu art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Pornind de la reperatele legale pre-citate, Colegiul lărgit notează că recurenta a furnizat contractele încheiate cu Artiomenco Margarita și Alexandr Șeremet conform cărora ea s-a obligat să plătească pentru asistență medicală suma totală de 36 000 de lei și, respectiv, pentru servicii de transport suma de 20 000 de lei. Instanța de recurs nu găsește motive imperative de a se îndepărta de la concluziile instanțelor ierarhic inferioare pe acest segment. Or, într-adevăr, recurenta nu a anexat nici ordine de plată, nici acte de primire – predare ale prestațiilor efectuate.

Așadar, opinia recurente, prin intermediul avocatului ei, se concentrează pe faptul că întocmirea actelor juridice civile citate este o dovadă suficientă a plăților enumerate supra.

Din interpretarea naturii juridice a raporturilor între mama recurente Ada Ciorba și Artiomenco Margarita/Alexandr Șeremet rezultă că între părți au fost întocmite contracte de prestări servicii. Art. 971 alin. (1) din Codul civil prevede că, de regulă, beneficiarul efectuează plata integrală pentru servicii după prestarea lor. Totuși, legislatorul nu impune o anumită formă pentru confirmarea stingerii obligației sau încetării acestor relații civile ca în cazul contractului de antrepriză (art.

957 din Codul civil). Dimpotrivă, în absența unei calificări juridice a aspectului dat, această poate fi lăsată la discreția părții. Spre exemplu, conform metodei clasice, obligația poate fi executată prin același mijloc ca și în cazul apariției ei, și anume, prin act juridic civil, care urmează să îmbrace o anumită formă cerută de lege. Exceptând regula generală, articolul 644 alin. (1) din Codul civil prevede că debitorul care execută obligația are dreptul de a primi chitanță și de a cere titlul original. În cazul imposibilității de a cere creditorului chitanță, debitorul poate face dovada plății cu orice mijloc de probă. În astfel de circumstanțe, plata unei sume de bani nu este un act juridic, ci doar o prestație în cadrul unei obligații civile, fiind definit ca un fapt juridic. Fiecare este în drept să-și aleagă modalitatea adecvată în favoarea admiterii pretențiilor formulate.

În contextul dat, Colegiul judiciar subliniază că instanțele ierarhic inferioare au motivat laconic soluția lor. Totuși, instanța de recurs atrage atenția recurenteii despre existența diferenței între un act juridic civil și fapt juridic civil. Pe de o parte, prin act juridic civil se înțelege acea manifestare de voință, animată de intenția de a produce anumite efecte juridice, efecte care nu se pot produce potrivit legii decât dacă o asemenea intenție a existat. Pe de altă parte, faptele juridice, în sensul larg al noțiunii, sunt toate acțiunile omenești sau faptele voluntare ale omului, de săvârșirea cărora legea leagă anumite efecte juridice, constând în nașterea, modificarea sau stingerea de raporturi juridice civile.

Prin intermediul acestei analize, Colegiul judiciar nu pune la îndoială existența unor asemenea contracte civile. Cu toate acestea, încheierea lor confirmă doar nașterea și existența unor drepturi și obligații civile. Contractele prezentate de recurentă nu conțin informații referitoare la acceptarea de către prestatori ai unor sume de bani de la beneficiar (avans sau alte plăți). În contrast, după încetarea raporturilor din contractele de prestări servicii, recurenta nu a furnizat acte justificative despre munca depusă, perioada de lucru și plata în valoare de 36 000 de lei și, după caz, 20 000 de lei efectuată către Artiomenco Margarita/Alexandr Șeremet. În opinia instanței de recurs, reprezentanții legali ai Alinei Lupanciuc erau conștienți despre această obligație, deoarece ei au păstrat și au anexat bonuri de plată pentru alte cheltuieli efectuate în legătură cu accidentul rutier. Mai mult, probarea faptului plății serviciilor menționate putea fi făcută prin orice înscris semnat de către Artiomenco Margarita și Alexandr Șeremet sau prin audierea acestora în calitate de martori. De fapt, inexistența fizică a înscrisului îl face inopozabil față de terț, după caz, „ASITO DIRECT” S.A., afară de cazul în care se dovedește că societatea intimată îl recunoaște. Din motive necunoscute, recurenta nu a purces la folosirea acestor mijloace probatorii.

Totuși, potrivit cererii de recurs, martora Ada Ciorba a confirmat efectuarea plăților indicate mai sus. Colegiul judiciar respinge argumentul respectiv ca fiind contrar principiilor nemijlocirii și contradictorialității prevăzute de art. 25 alin. (1) și art. 26 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Potrivit acestor reguli de bază, instanța trebuie să cerceteze direct și nemijlocit depozițiile martorilor, să emită hotărârea numai în temeiul circumstanțelor constatate și al probelor cercetate și verificate în ședință de judecată. De asemenea, fiecare parte are dreptul de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt care are legătură cu cauza dată judecătii. Astfel, se observă că martora Ada Ciorba a fost audiată în primul set de proceduri judiciare la 5 august 2016, atunci când procesul judiciar a avut loc fără

participarea pârâtului - intimat „ASITO DIRECT” S.A. La rejudecarea cauzei și introducerea societății intimat, Alina Lupanciuc, reprezentată de avocatul ei, nu a recurs la mijlocul dat de probă. În plus, ținând cont de caracterul acestei probe, Colegiul lărgit constată că instanța de fond și pârâtul – intimat „ASITO DIRECT” S.A. nu au avut posibilitatea de a contesta credibilitatea martorului și valoarea probatorie a mărturiei sale. Acest tip de contestație constituie o obiecție care poate influența aprecierea circumstanțelor de fapt din litigiu și, în cele din urmă, rezultatul procesului.

Pe această cale, Colegiul de control judiciar opinează că soluțiile instanțelor ierarhic inferioare în privința respingerii pretinsului prejudiciu în valoare de 36 000 de lei și, după caz, 20 000 de lei, nu par a fi arbitrare și se încadrează în limitele art. 130 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Față de existența prejudiciului în quantum de 8 835,98 de lei, în calitate de cost pentru telefonul deteriorat în rezultatul accidentului, instanța de recurs acceptă opinia instanțelor ierarhic inferioare potrivit căreia ordinul de plată a procurării telefonului nu constituie o probă suficientă. De fapt, înscrisul cu prețul bunului nu dovedește faptul că acesta a fost deteriorat în momentul impactului. Recurenta nu a furnizat vreun raționament convingător în acest sens. În completarea acestei idei, bonul de plată nr. 41588 denotă că telefonul a fost procurat la 24 decembrie 2011, cu mult înaintea producerii accidentului rutier din 25 februarie 2014. Așadar, instanța de recurs consideră că intimatul nu poate fi obligat să achite prețul integral al telefonului. Bunul nu poate fi catalogat ca fiind nou, întrucât acesta a fost supus unei uzuri evidente în legătură cu trecerea unui termen suficient de lung de la data cumpărării lui. Mai mult, datorită schimbărilor rapide în domeniul tehnicii și prețurilor lor diverse pe piața de desfacere, valoarea reală a acestuia la momentul accidentului rutier ar putea fi foarte diferită decât cea inițială. În mod corespunzător, instanța de recurs constată că recurentul nu a prezentat vreun raport de expertiză sau un alt document pertinent întocmit de vreun specialist care ar înlătura dubiile de mai sus.

Prin urmare, Colegiul de control judiciar observă că lipsa probelor pertinente și fiabile ce-ar indica prețul real al telefonului mobil nu poate fi imputată instanțelor ierarhic inferioare. Acestea au examinat pretenția recurente cu privire la prejudiciul material în lumina documentelor justificative puse la dispoziție în dosar. În acest sens, chestiunea de drept procedural respectivă nu poate fi calificată ca un refuz al instanțelor de a examina argumentele invocate de Alina Lupanciuc pe parcursul cauzei. Materialele cauzei nu arată niciun indiciu că recurenta a fost îngăduită să livreze dovezi în acord cu art. 118 din Codul de procedură civilă. Drept urmare, instanța de recurs reține că prejudiciul material, fundamentat pe contractele de prestări servicii și pe costul telefonului, nu sunt certe.

În al doilea caz, Colegiul lărgit constată că, într-adevăr, au fost efectuate plăți pentru motorină și benzină în mărime de 13 895,81 de lei. Cheltuielile respective au fost demonstrate prin bonuri de plată eliberate de stații de alimentare cu produse petroliere. În pofida faptelor enumerate, instanța de recurs consideră că dubiile primei instanțe, validate de instanța de apel, sunt întemeiate. De altfel, pentru antrenarea răspunderii civile delictuale este necesar ca între fapta ilicită și prejudiciu să existe un raport de cauzalitate, respectiv prejudiciul cauzat să fie consecința faptei ilicite.

Din perspectivă evocată, instanța de recurs opinează că recurenta nu a făcut dovadă că motorina sau benzina a fost folosită exclusiv în legătură cu prestarea serviciilor de transport din partea șoferului Alexandr Șeremet. Mai întâi, instanța de judecată nu este convinsă că acesta a desfășurat anumite activități. Pe urmă, Alina Lupanciuc, reprezentată de către avocatul Gheorghe Iudin, au sugerat că instanțele de judecată urmau să reducă doar suma inclusă în bonurile pentru motorină dacă automobilul de model „Volga” consuma benzină. Cu titlu de observație, Colegiul lărgit constată că recurenta nu a făcut dovadă tipului de combustibil utilizat de automobilul de model „Volga”. Instanțele ierarhic inferioare au specificat numai faptul că un autovehicul nu se poate deplasa atât cu motorină, cât cu benzină. Omisiunea de a furniza informațiile tehnice menționate nu poate fi imputată instanțelor de judecată. Pe cale de consecință, conexiunea cauzală între folosirea combustibilului de către șoferul Alexandr Șeremet și efectuarea cheltuielilor în legătură cu vătămarea sănătății nu a fost demonstrată într-un mod convingător.

În definitiv, Colegiul lărgit opinează că Alina Lupanciuc a beneficiat de o audiere completă pe fond în ceea ce privește probarea întinderii prejudiciului și legăturii lui cauzale cu fapta ilicită. Totodată, recurenta, care a fost reprezentată de către un avocat ales, a avut pe deplin posibilitatea să-și prezinte argumentele pe aspecte de fapt și de drept în scris, cât și în cursul audierilor în fața instanțelor ierarhic inferioare. Pe baza evaluării corectitudinii procedurii, instanțele de judecată nu au aplicat nicio prezumție iremediabilă în detrimentul ei. Dimpotrivă, ea ar fi putut dovedi circumstanțele de fapt pe care au fost întemeiate pretențiile. Drept urmare, instanța de recurs consideră că nimic din dosar nu sugerează că instanțele inferioare au acționat în mod arbitrar în procesul de evaluare a probelor sau au încălcat, în alt mod, cerințele art. 130 din Codul de procedură civilă. Respectiv, instanța de fond și instanța de apel au asigurat recurentei posibilități rezonabile și suficiente de a-și proteja interesele în mod adecvat (a se vedea similar *Telbiș și Viziteu vs România*, 26 iunie 2019, parag. 55 – 58).

În ceea ce privește repararea prejudiciului moral, instanța de recurs învederează că ambele hotărâri judecătorești au fost bazate pe același fapte și au fost guvernate de art. 1422 și 1423 din Codul civil. Însă cuantumul daunei morale a fost stabilit diferit. Caracterul nemotivat al micșorării prejudiciului a fost contestat de recurenta Alina Lupanciuc.

Colegiul lărgit învederează că problema stabilirii despăgubirilor morale nu trebuie privită ca o cuantificare economică a unor drepturi și valori nepatrimoniale (cum ar fi demnitatea, onoarea, ori suferința psihică încercată de cel ce le pretinde), ci ca o evaluare complexă a aspectelor în care vătămările produse se exteriorizează, supusă puterii de apreciere a instanțelor de judecată. Deși stabilirea cuantumului sumelor echivalente unui prejudiciu nepatrimonial include o doză de aproximare, instanța trebuie să aibă în vedere o serie de criterii stabilite orientativ de legislator în art. 1423 din Codul civil, cum ar fi: caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Totodată, în opinia Colegiul de control judiciar, suma de bani acordată cu titlu de daune morale nu trebuie să devină o sursă de îmbogățire pentru victimă, însă nici nu poate avea un caracter pur simbolic, ci trebuie să reprezinte atât cât este necesar pentru a-i ușura ori compensa, în măsura posibilă, suferințele pe care le-a îndurat sau eventual mai trebuie să le îndure.

Cu titlu de principiu, Curtea Europeană a hotărât în jurisprudența sa constantă conform căreia un reclamant nu poate fi obligat să prezinte vreo dovadă a prejudiciului moral pe care l-a suferit (a se vedea, printre multe altele, *Pshenichnyy vs Rusia*, 14 februarie 2008, parag. 35, *Antipenkov vs Rusia*, 15 octombrie 2009, parag. 82, *Nedayborshch vs Rusia*, 1 iulie 2010, parag. 37).

Pornind de la raționamentele evocate, instanța de recurs consideră că unica problemă care rămâne de soluționat este mărimea compensației pentru prejudiciul moral. Astfel, prima instanță a constatat că, în urma accidentului rutier provocat de pârâtă, reclamantei - recurente i-au fost cauzate suferințe fizice și psihice majore, iar viața obișnuită pe care o avea înainte de accident i-a fost afectată grav și ireversibil pentru o perioadă îndelungată. De asemenea, fiind caracterizată ca o persoană tânără, activă și cu preocupări specifice tinerilor, reclamanta - recurenta s-a aflat în incapacitate de a se îngriji singură și lipsită de posibilitatea de a munci. În timp ce a confirmat constatările instanței de fond, Curtea de Apel Chișinău a calificat suma de 100 000 de lei ca fiind un venit nejustificat și ca fiind exagerată, reducând cuantumul ei la 30 000 de lei.

Colegiul lărgit observă că instanța de apel s-a bazat pe aceleași elemente, dar a ajuns la o concluzie diferită referitoare la suma care trebuie să fie acordată. Niciun motiv specific nu a fost oferit pentru această reducere.

În astfel de circumstanțe, instanța de recurs învederează că instanța de apel a fost îndreptățită să porceadă la o atare soluție dacă ar fi dat exemple de jurisprudență națională sau internațională potrivit căreia cuantumul daunei morale în așa categorie de litigii este una enormă. Colegiul de control judiciar ține cont de argumentul invocat de recurentă privind demonstrarea prejudiciului moral prin cartela medicală, declarațiile martorului – medic Anatol Curcă și analiza compensațiilor acordate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Instanța de judecată este convinsă că raționamentele rezumate mai sus și constatate de instanța de fond demonstrează că recurenta suportă un grad avansat de suferințe psihice și fizice. Mai mult, stabilirea gradului de dizabilitate sever cu un procent de muncă de numai 20 % constituie un motiv suficient de plauzibil ca să înlăture orice dubiu în sensul încercării recurtenței de a se îmbogăți fără justă cauză. Totodată, potrivit acesteia, ea a fost nevoită să piardă un an de studii de la universitate din cauza recuperării, ceea ce implică o anumită insecuritate și incertitudine pe viitor.

Cu titlu de exemplu, în cauza *Otgon împotriva Moldovei* din 25 octombrie 2016, Curtea Europeană a constatat că reclamanta a fost internată în spital timp de două săptămâni, ceea ce implică suportarea unui anumit grad de suferințe fizice și psihice. Drept urmare, Ct.E.D.O. a considerat că oferirea unei compensații pentru prejudiciul moral în mărime de 4 000 de euro este justificată.

Totuși, instanța de recurs nu poate trece cu vederea altă faptă. În special, intimată Ala Mîndrean a sugerat că prejudiciul moral solicitat este unul excesiv pentru ea, ținând cont că infrațiunea este comisă din imprudență, ea având la întreținere 4 copii minori și nefiind încadrată în câmpul muncii (vol. I, f. d. 84 – 87).

Același punct de vedere a fost reiterat în ordine de recurs în referința depusă. Colegiul de control judiciar subliniază că nu poate ignora circumstanțele speciale furnizate de intimată. Așadar, dauna morală în mărime de 150 000 de lei ar fi excesivă.

Făcând o evaluare în mod echitabil a acestor factori, Colegiul lărgit consideră că dauna morală în mărime de 100 000 de lei, determinată de către prima instanță, păstrează un raport rezonabil de proporționalitate cu prejudiciul moral suferit.

Drept consecință, instanțele de judecată au apreciat just probele de la dosar și au răspuns, într-un mod adecvat, la principalele probleme ridicate de către Alina Lupanciuc. Cu privire la acest aspect, Colegiul judiciar notează că, în jurisprudența sa consecventă, Curtea Europeană a constatat în mod frecvent încălcări ale articolului 6 parag. 1 din Convenție, în special, în cauzele care ridicau probleme cu privire la motivarea hotărârilor judecătorești (a se vedea Fomin vs Moldova, 11 octombrie 2011, parag. 31 și 34; Mitrofan vs Moldova, 15 ianuarie 2013, parag. 54; Lebedinschi vs Moldova, 16 iunie 2015, parag. 31, 36; Nichifor vs Moldova, 20 septembrie 2016, parag. 30). Astfel, constatările de mai sus în sine ar putea fi o bază temeinică pentru a stabili că garanțiile articolului 6 din C.E.D.O. au fost respectate în prezentul litigiu. De asemenea, completarea considerentelor deciziei din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 8 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în partea respingerii reparării integrale a prejudiciului material, nu poate fi calificată ca o încălcare decisivă a art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, cât timp instanța de recurs a acceptat punctul de vedere juridic al acestora, iar, per ansamblu, instanța de fond și instanța de apel au răspuns la principalele elemente din dosar.

Totuși, instanța de recurs subscris criticilor recurenței potrivit căror instanța de apel a micșorat nemotivat prejudiciul moral de la suma de 100 000 de lei la suma de 30 000 de lei, fiind în contradicție cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Efectul interpretării eronate a art. 1423 din Codul civil nu corespunde caracteristicilor atribuite unei hotărâri judecătorești prin prisma art. 239 din Codul de procedură civilă.

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a confirma incidența temeiului indicat la articolul 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă și a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale. Instanța de recurs observă că esența deciziei din 14 mai 2019 a instanței de apel se referă doar la reducerea cuantumului daunei morale. Astfel, datorită echilibrării intereselor concurente și constatării că prejudiciul moral în mărime de 100 000 de lei a fost stabilit corect de către prima instanță, Colegiul de control judiciar consideră că eroarea de interpretare a legii poate fi corectată prin casarea deciziei contestate și menținerea hotărârii din 8 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Referitor la repartizarea cheltuielilor de judecată după schimbarea soluției date de instanțe de apel, Colegiul lărgit reține că recurenta nu a solicitat expres compensarea cheltuielilor judiciare suportate la examinarea cauzei în ordine de apel și de recurs. Astfel, aceasta nu a îndeplinit cerința de a avansa o cerere de obligare a părții care a pierdut procesul să plătească cheltuielile judiciare impusă de art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Având în vedere problemele de drept ridicate în speță, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge

la concluzia de a admite recursul declarat de către Alina Lupanciuc, reprezentată de către avocatul Gheorghe Iudin, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Alina Lupanciuc, reprezentată de către avocatul Gheorghe Iudin.

Se casează decizia din 14 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Alina Lupanciuc împotriva Alei Mîndrean și Societății pe Acțiuni „ASITO DIRECT”, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune și compensarea cheltuielilor de judecată.

Se menține hotărârea din 8 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
Judecător

Dumitru Mardari

Judecători

Nina Vascan

Iurie Bejenaru

Victor Burduh

Maria Ghervas